

Tuotantokani vaatii osaavan hoitajan

tiistai 28.04.2020 / Tiina Kauppinen



Kani on herkkä eläin, jonka pito niin lemmikkinä kuin tuotantoeläimenäkin vaatii pitäjältään osaamista ja paneutumista. Tuotantokani on usein samaa rotua kuin lemmikkikani, ja niiden tarpeet ovat samanlaiset pitotarkoituksesta riippumatta. Kanituottaja Jonna Kumpulainen kertoi [tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan](#) kokouksessa tuotantokanien kasvatuksesta ja hyvinvoinnista. Euroopan elintarviketurvallisuusvirasto EFSA taas julkaisi vastikään riskinarvion, jonka mukaan perinteisessä häkkikasvatuksessa riski kanin hyvinvoinnin heikkenemiselle on suurimmillaan. Luomutuotannossa kanien hyvinvointi on EFSA:n mukaan yleensä hyvällä tasolla.

Tuotantokaneja pidetään yleisimmin lihan vuoksi

Kani on Suomessa uusi, pienimuotoisesti pidetty tuotantoeläin, mutta Etelä-Euroopassa tuotantoeläimenä hyvin yleinen. Suurin osa Suomen tuotantokaneista kasvatetaan lihaksi. Suomessa on tällä hetkellä nelisentoista kaninlihaa myyntiin tuottavaa ammattituottajaa sekä noin 200 omatarvetuottajaa. Suomessa kasvatetaan myös jonkin verran angorakaneja, joista hyödynnetään hieno villa.

Tuotantokanit ovat peräisin lemmikkikaneista

Tuotantokanit ovat kesyjä ja helppoja käsitellä. Arat, pelokkaat ja aggressiiviset yksilöt karsitaan pois tuotannosta. Tuotantokaneja myydään myös välillä lemmikeiksi, ja Suomessa tuotantoon käytettävistä kaniroduista suurin osa on peräisin näyttelyroduista. Kaninäyttelyissä voi nähdä jopa seitsenkiloisia jättikaneja, mutta tuotantokanien paino rajoittuu viiteen kiloon. Kani kasvaa hyvin ja tuottaa paljon lihaa pienellä rehumäärällä.

Tuotantokani elää ritiläpohjaisessa häkissä

Kaneja kasvatetaan hyvin monenlaisissa pitopaikoissa, jotka rakennetaan usein itse. Pitopaikka voi olla vanhassa navetassa tai hevostallissa esimerkiksi ns. kerrostalohäkeissä tai umpilaatikoissa,

joiden pohjalla on kuiviketta. Kanien pitopaikka on suojattava hyvin, koska kani maistuu ruuaksi ketulle, supikoiralle, rotalle, minkille ja haukoille. Kania on myös estettävä kaivamasta itseään pitopaikastaan ulos. Lähes kaikki Euroopan kanituotanto on tähän asti tapahtunut verkkopohjalla, mutta pikkuhiljaa on siirrytty ritiläpohjaisiin kasvattamoihin. Kani on erittäin herkkä erilaisille taudeille, ja läpäisevällä pohjalla kanin pitopaikka on helpompi pitää puhtaana kuin kiinteällä pohjalla. Suomessa ei käytetä lainkaan paljaita verkkopohjia ilman kuiviketta.

Tuotantokani tarvitsee väkirehua ja jysyttävää

Toisin kuin lemmikkikani, tuotantokani tarvitsee kasvaakseen kunnollisen väkirehun. Siinä missä lemmikkikani pärjää heinällä, tuotantokani laihtuu pelkällä heinäruokinnalla ja voi jopa kuolla nälkään. Euroopassa tuotantokanit ruokitaan yleensä täysrehupelleteillä. Suomessa kanit ruokitaan kuivalla heinällä ja väkirehulla kerran päivässä, kanin tarpeen mukaan. Lisäksi käytetään tuoreruokaa, kuten porkkanaa tai omenaa, jotka toimivat myös virikkeenä. Kani syö pitkin päivää eikä synkronoi eli yhdenaikaista syömiskäyttäytymistään toisten kanien kanssa. Väkirehun syötiin pitäisi kuitenkin kaikkien pitopaikan kanien mahtua yhtä aikaa.

Jyskiminen on kanille erittäin tärkeää, ja jyskimismahdollisuuden voi toteuttaa monella tavalla. Käsittelemättömästä puusta tehty koppi tai muu raakalauta kanitarhassa sopii hyvin kanin jyskimistarpeen tyydyttämiseen.

Kani on tehokas lisääntyjä

Kaniemo kantaa kuukauden ja poikasia syntyy kerralla yleensä 8-10. Suomessa kanit lisääntyvät vapaasti astumalla, mutta Euroopassa keinosiemennys on yleistä. Kaninaaraalla teetetään 2-4 poikuetta vuodessa. Poikaset syntyvät karvapesään, jonka emo tekee nyppimällä omista mahakarvoistaan. Poikaset vieroitetaan emostaan 5-6 viikon ikäisenä, jolloin emo on lopettanut imetyksen. Kaninpoikasia voi siirtää emolta toiselle ensimmäisten päivien aikana syntymästä ja tasata näin poikueita.

Kanipoikueen hyvinvointi pitää pystyä tarkastamaan

Emokanille annetaan pesäkoppi hyvissä ajoin ennen synnytystä. Kaniemon ei saa antaa synnyttää maakoloihin, sillä niistä poikasten kunnon tarkastaminen ja kuolleiden poikasten poistaminen on mahdotonta. Kaniemo on hyvä piilottamaan poikasiaan: se voi esimerkiksi poikia heinien joukkoon pesäkopin sijaan. Yleensä kaninpoikasten kuolleisuus pesäaikana on muutaman prosentin luokkaa riippuen hoidon laadusta ja siitä, miten poikueita tasataan.

Vieroitetut poikaset alttiita taudeille

Kaninpoikaset ovat hyvin alttiita tartuntataudeille 5-12 viikon iässä. Tuolloin pitopaikassa on oltava hyvin siistiä, ja kuivitus on vaihdettava päivittäin. Eniten kaninpoikasia tappaa ulosteperäinen kokkidioosi. Kun ulosteet siivotaan tiuhaan, loiset eivät pysty lisääntymään liikaa ja aiheuttamaan ongelmia. Poikaset saavuttavat sukukypsyyden 16-18 viikon iässä, joten sukupuolet on eroteltava hyvissä ajoin ennen tätä. Kanin teurasikä on noin 4-5 kuukautta kasvusta tai rodusta riippuen.

Kani elää luonnossa perhekuntana isolla alueella

Kani ei ole laumaeläin, vaan hämääaktiivinen yhdyskuntaeläin. Kaniyhdyskunnalla on luonnossa oma reviiri, joka voi olla useamman neliökilometrin laajuinen. Yhdyskunnat koostuvat perhekunnista, joissa urokset elävät omien naaraidensa kanssa.

Tuotannossakaan siitosuroksia ei tule pitää samassa tarhassa. Vierekkäisissä häkeissä uroksia voi pitää, jos huolehtii, etteivät ne pääse vahingoittamaan toisiaan: jos naaraita on lähellä, urokset voivat olla aggressiivisia ja jopa purra toisiaan kuonoon verkkoaidan läpi. Jos kanit pääsevät tappelemaan keskenään, ne voivat vahingoittaa toisiaan pahasti.

Kanien väliset kiistat ovat yleisiä rajoitetussa tilassa. Lähes kaikki kaninpitäjät pitävät aikuisia kaneja pitopaikassaan yksin tappeluiden välttämiseksi. Nuoria naaraita voi pitää ryhmässä ja eriyttää omiin pitopaikkoihinsa, jos aggressioita ilmenee. Kaninaaraiden ryhmäkasvatuksessa poikimiseen voi liittyä stressiä aiheuttavia kiistoja: alempiarvoista kania voidaan esimerkiksi nyppiä ja ajaa pois ruokakupilta. Aggressioista huolimatta on tärkeää, että kanit näkevät pitopaikastaan muita kaneja.

Naaraskani haluaa kaivaa

Joillakin kaneilla on tarve kaivaa, ja luonnossa kaivaminen on naaraskanien tehtävä. Ne kaivavat poikasten pesäkolon ja koko yhdyskunnan tunnelit. Kaivamisen toteuttaminen tuotanto-oloissa on vaikeaa, koska se vaatii paljon kuiviketta. Kaivuumahdollisuudesta joudutaan tinkimään hygienia- ja terveysriskien vuoksi. Kanit kuitenkin mielellään kuopivat ja siirtelevät olkia ja tekevät pesää kuivasta heinästä tai oljesta.

Kesällä kanin pitopaikassa pitää olla varjoa

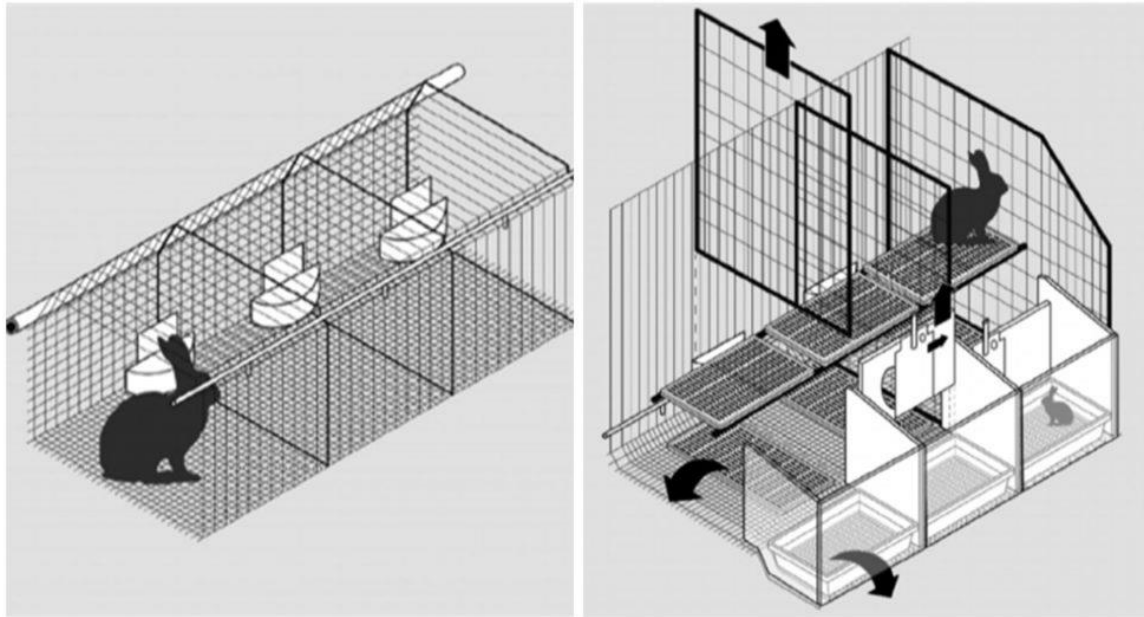
Ympärivuotisesti ulkona kasvatettava kani tulisi pitää syksystä alkaen ulkona, jotta se tottuu ulkona oloon ennen talven tuloa. Kanit viihtyvät ulkona luonnonvalon ja hajujen parissa. Talvella kanin ulkotarhassa on oltava koppi, johon kani pääsee viimalta suojaan, sekä lisäksi mielellään kuivikkeita. Kesällä kanin tarhan pitää olla varjostettu, sillä kuumuus aiheuttaa kaneille stressiä.

Tuottajat toivovat tilavaatimuksia

Suomessa kanituottajat odottavat kansallisia säädöksiä (valtioneuvoston asetus kanien suojelusta) tuotantokanien pidon vähimmäisvaatimuksista, ja Suomeen [toivotaan](#) kansallisesti Euroopan käytäntöjä suurempia tilavaatimuksia kanienpitoon. Tuottajat markkinoivat kanin lihaa eettisenä lihavaihtoehtona, joten tuotannon on vastattava kuluttajien odotuksia ja tuotannosta annettavaa mielikuvaa.

Kansallisia säädöksiä tuotantokanien pitoon ei vielä ole, mutta tuotantokanien hyvinvoinnin [viranomaisvalvonnassa](#) voidaan soveltaa seura- ja harrastuseläinasetusta (Valtioneuvoston asetus koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta [674/2010](#)).

Häkkikasvatus on riski hyvinvoinnille



Perineinen kanihäkki (vas.) ja varusteltu kaksikerroshäkki (oik.), joka voidaan imetysajan jälkeen laajentaa isommaksi häkiksi. Kuvat: EFSA

Euroopan elintarviketurvallisuusvirasto EFSA on [arvioinut](#) tuotantokanien hyvinvointia erilaisissa tuotantojärjestelmissä: tavanomaisissa häkeissä, virikehäkeissä, lattia- ja kerroslattiakasvatuksessa, kasvatuksessa kokonaan tai osittain ulkona, sekä luomutuotannossa. Hyvinvoinnin riskinarvioissa verrattiin kanien hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä tuotantotavoittain eri eläinryhmillä (emokanit, poikaset ja lihaksi kasvatettavat kanit). Hyvinvointiriskeistä arvioitiin riskin yleisyys, kesto ja vakavuus.

Kaniemoilla alhaisen hyvinvoinnin riskit arvioitiin olevan suurimmat tavanomaisissa häkeissä verrattuna muihin pitotapoihin. Kanipoikasten heikentyneen hyvinvoinnin riskit sen sijaan arvioitiin suurimmiksi ulkokasvatuksessa ja pienimmiksi kerroslattiakasvatuksessa. Lihaksi kasvatettavien kanien heikentyneen hyvinvoinnin riskit arvioitiin suurimmiksi tavanomaisissa häkeissä ja pienimmiksi kerroslattiakasvatuksessa.

Perinteisissä häkeissä, kerroslattiakasvatuksessa ja virikehäkeissä kaniemojen ja lihakanien hyvinvointiongelmien liittyvät yleensä käyttäytymisen rajoittumiseen. Terveysongelmia ilmenee todennäköisemmin lattiakasvatuksessa, ulkokasvatuksessa ja luonnonmukaisessa kanintuotannossa. Luonnonmukaisessa kanintuotannossa kaneja pidetään monenlaisissa olosuhteissa, mutta yleisesti kanien hyvinvointi on luomutuotannossa hyvällä tasolla, todetaan [EFSA:n raportissa](#).

Lue lisää:

[EFSA Scientific opinion 21.11.2019: Health and welfare of rabbits farmed in different production systems](#)

[Suojaa lemmikkikani tappavalta RHD-taudilta rokotteella](#)

[Lihakania lautaselle?](#)